

UDK: 347.751 ; 336.781.5

CERIF: S144

ТИП РАДА: ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД

DOI: 10.5937/PiP2004112P

Катарина ПЕТРОВИЋ*
мастер правник

ПРАВО НА КАМАТУ ПРЕМА ОДРЕДБАМА КОНВЕНЦИЈЕ УН О УГОВОРИМА О МЕЂУНАРОДНОЈ ПРОДАЈИ РОБЕ

Сажетак

Раг је посвећен анализи члана 78 Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе, који због своје недовољне одређености ствара мноштво расправе – како у теорији, тако и у пракси, што неминовно доводи до нарушавања једнообразности у примени Конвенције. У раду се излажу доминантни теоријски ставови при решавању питања камате, као и судска и арбитражна пракса у овој материји. Да би се обезбедила предвидљивост и јавна сигурност у међународној трговини, овај рад је посвећен изналажењу униформној и комерцијално реалистичној решења за обрачун камате, а на основу саме Конвенције.

Кључне речи: Бечка конвенција. – Меродавно право за каматну стоју.
– Судска и арбитражна пракса. – Униформно решење.

---

* Електронска адреса аутора: katarinar970@gmail.com.

I Увод

У циљу стварања инструмента материјалноправне унификације међународног трговинског права на глобалном нивоу, Уједињене нације су на конференцији одржаној у Бечу 11. априла 1980. године усвојиле Конвенцију УН о уговорима о међународној продаји робе.¹ Ипак, тежња ка достизању минималног глобалног консензуса довела је до нерегулисања многих правних питања у оквиру Конвенције, услед културних, верских, политичких и економских различитости између држава које су учествовале на конференцији.² Једно од таквих питања јесте право на камату, прописано чланом 78 Конвенције.³ Овај члан прописује опште право на камату.⁴ Само у случајевима када треба вратити цену због раскида уговора, не примењује се члан 78 за обрачун камате, већ члан 84 став 1,⁵ као посебно правило.⁶

- 1 Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе из 1980. године (*United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*; даље у тексту и фуснотама: Бечка конвенција), доступно на адреси: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/sales/cisg/V1056997-CISG-e-book.pdf>, 15. 4. 2019. Конвенција је ступила на снагу 1. јануара 1988. године, пошто ју је ратификовало 11 држава. Донета је у циљу повећања ефикасности међународне трговине и подстицања њеног даљег развоја. До данашњег дана, ову Конвенцију је ратификовало 89 држава и представља један од најуспешнијих међународних уговора. Списак држава које су ратификовале Конвенцију је доступан на адреси: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/sale_goods/1980CISG_status.html, 15. 4. 2019. Нацрт Конвенције је припремала Комисија УН за међународно трговинско право (*UNCITRAL*). Нацрт представља њен велики успех, с обзиром на то да се три четвртине светске трговине одвија према њеним правилима (ако њена примена није искључена). Вид. Милена Ђорђевић, „Конвенција УН о уговорима о међународној продаји робе у српском праву и пракси – искуства и перспективе“, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 2/2012, 259–260.
- 2 Klaus Bacher, „Article 78“, *Schlechtriem & Schwenzler – Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (ed. Ingeborg Schwenzler), Oxford University Press, Oxford, 2016, 1112.
- 3 Бечка конвенција, чл. 78: „Ако једна страна не плати цену или неки други износ са којим је у заостатку, друга страна има право на камату на такав износ, а да тиме не губи право да тражи накнаду штете која јој припада на основу члана 74.“
- 4 John O. Honnold, *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention* (ed. Harry M. Flechtner), Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2009, 602; Joseph Lookofsky, „The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods“, *International Encyclopaedia of Laws – Contracts* (eds. Jacques Herbots, Roger Blanpain), Kluwer Law International, The Hague, 2000, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/loo78.html>, 15. 4. 2019, 159; Christian Thiele, Interest on Damages and Rate of Interest Under Article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*, 1998, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/thiele.html>, 15. 4. 2019, интернет извор без броја стране.
- 5 Бечка конвенција, чл. 84 ст. 1: „Ако је продавац дужан да врати цену, он такође мора да плати камату на њу, почев од дана када му је цена исплаћена.“

Међутим, ни један ни други члан не одређују висину каматне стопе која се има применити. Треба имати у виду да је питање камате намерно остављено отворено, јер на конференцији није могла да се постигне сагласност између делегата држава.⁷ Као последица оваквих

6 K. Bacher, 1111; Leung Sze Lum, „A Critical Evaluation of Methods for the Calculation of Interest Rate under Article 78 of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)“, *The Comparative Law Journal of the Pacific, Special Issue: Trade Development through Harmonization of Commercial Law*, 2015, доступно на адреси: <https://www.victoria.ac.nz/law/research/publications/about-nzacl/publications/special-issues/hors-serie-volume-xvi,-2013/Lum.pdf>, 15. 4. 2019, 246; United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL), *UNCITRAL Digest of Case law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, New York, 2016, доступно на адреси: http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG_Digest_2016.pdf, 15. 4. 2019, 246; Ana M. Lopez-Rodriguez, „The duty to pay interest on advance payments under art. 84(1) CISG“, *Nordic Journal of Commercial Law*, 2005, доступно на адреси: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/lopez-rodriguez.htm>, 15. 4. 2019, 5; Peter Schlechtriem, *Uniform Sales Law – The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Manz, Vienna, 1986, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/slechtriem-78.html>, 15. 4. 2019, 100.

7 K. Bacher, 1111; Sieg Eiselen, Remarks on the Manner in which the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts May be Used to Interpret or Supplement Article 78 of the CISG, 2004, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eiselen3.html>, 15. 4. 2019, интернет извор без броја стране; Jelena Vilus, „Provisions Common to the Obligations of the Seller and the Buyer“, *International Sale of Goods: Dubrovnik Lectures* (eds. Petar Sarcevic, Paul Volken), Oceana, New York, 1986, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/vilus.html>, 15. 4. 2019, 252; L. S. Lum, 250.

Више о току преговора око формулације члана 78 Конвенције током припремних радова и конференције у Бечу вид.: Francesco G. Mazzotta, CISG Article 78: Endless disagreement among commentators, much less among the courts, 2004, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/mazzotta78.html#art78iiu>, 15. 4. 2019, интернет извор без броја стране; Alan F. Zoccolillo, Determination of the Interest Rate under the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: General Principles vs. National Law, *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*, 2007, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/zoccolillo.html>, 15. 4. 2019, интернет извор без броја стране; Francesco G. Mazzotta, CISG Articles 78 and 84(1) and their PECL counterparts, 2004, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/peclcomp78.html>, 15. 4. 2019, интернет извор без броја стране, фн. 41. О камати у исламским земљама вид.: T. S. Twibell, „Implementation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) under Shari’a Law: Will Article 78 of the CISG be Enforced When the Forum is an Islamic State?“, *International Legal Perspectives*, 1997, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/twibell.html>, 15. 4. 2019; Маја Станивуковић, „Стопа затезне камате на уговорна потраживања у страном валути када је меродавно српско право“, *Правни животи*, бр. 12/2008, 209–210; Ingeborg Schwenzer, Pascal Hachem, Christopher Kee, *Global Sales and Contract Law*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 681; Friso Garbers, „The Dogmatic and Practical Implications of Article 78 of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods on Claims for Interest under International Sales Contracts“, 2003, доступно на адреси: <http://law.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1249&context=expresso>, 15. 4. 2019, 11.

неслагања усвојен је члан 78, који је као недовољно прецизиран једино и могао да добије двотрећинску већину.⁸

II Одређивање стопе затезне камате

Члан 78 омогућава повериоцу да потражује камату (али и накнаду штете за сваки даљи губитак), која је остварива на основу члана 74.⁹ У случају да су уговорне стране одредиле каматну стопу која ће се примењивати у случају доцње, суд треба да примени ту каматну стопу, осим ако је то у супротности са меродавним националним одредбама о пуноважности или јавним поретком државе форума.¹⁰ Када су стране унеле клаузулу о меродавном праву у погледу њиховог уговора, то право ће се применити и на питање камате.¹¹ Уговорне стране могу бити везане обичајем у вези са којим су се сагласиле или праксом коју су међу собом успоставиле у складу са чланом 9 Конвенције.¹² У случају да

8 М. Станивуковић, 210.

9 CISG Advisory Council, Opinion No. 14 – Interest under Article 78 (даље у фуснотама: CISG-AC Opinion), Peking, 2013, доступно на адреси: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op14.html>, 15. 4. 2019, пар. 1.1. Више о Саветодавном већу за примену Бечке конвенције вид.: Милена Ђорђевић, „Рад Саветодавног већа за примену УН Конвенције о међународној продаји робе од 1980. године“, *Право и њиврега*, бр. 9–12/2008, 137–145; J. O. Honnold, 609; K. Bacher, 1112.

10 CISG-AC Opinion, пар. 3.22; Yeşim M. Atamer, „Interest – Article 78“, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)* (eds. Stefan Kröll, Loukas Mistelis, Pilar Perales Viscasillas), C.H. Beck – Hart – Nomos, München – Oxford – Baden-Baden, 2018, 1033; K. Bacher, 1124; John Y. Gotanda, „Awarding Interest in International Arbitration“, *The American Journal of International Law*, Nr. 90/1996, доступно на адреси: https://www.trans-lex.org/123400/_gotanda-john-y-awarding-interest-in-international-arbitration-90-ajil-1996-at-40-et-seq/, 15. 4. 2019, 59; I. Schwenzer, P. Nachev, C. Kee, 688. О институту јавног поретка вид. Тибор Варади, Бернадет Бордаш, Гашо Кнежевић, Владимир Павић, *Међународно приватно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012, 151–163.

11 CISG-AC Opinion, пар. 3.22.

12 Тако су неке одлуке, решавајући питање камате, донете са позивањем на трговинске обичаје уз основац на члан 9 Конвенције: Привредни суд у Аргентини, *Aguila Refractorios S.A. Conc. preventivo*, 23. 10. 1991. године, доступно на адреси: <http://www.unilex.info/cisg/case/184>, 15. 8. 2019; Привредни суд у Аргентини, *Bermatex s.r.l. v. Valentin Ruis Clapers S.A. v. Sbrojovka Vsetin S.A.*, 6. 10. 1994. године, доступно на адреси: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=178&step=FullText>, 15. 8. 2019. О тешкоћи препознавања међународног обичаја вид.: Karlin L. Kizer, „Minding the Gap: Determining Interest Rates Under the U.N. Convention for the International Sale of Goods“, *The University of Chicago Law Review*, Vol. 65, Nr. 4/1998, доступно на адреси: <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5005&context=uclev>, 15. 4. 2019; John Y. Gotanda, „Using the Unidroit Principles to Fill Gaps in the CISG“, 2007, доступно на адреси: <https://digitalcommons.law.villanova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1089&context=wps>, 15. 4. 2019, 1–26.

уговорне стране питање камате нису регулисале нити се може утврдити њихова намера по овом питању,¹³ примениће се члан 78 Конвенције.¹⁴

Недовољним уређењем овог питања, Конвенција оставља правну празнину која се може тумачити на два начина:¹⁵

- питање које је уређено Конвенцијом, али није изричито решено у њој, те се празнина попуњава у складу са чланом 7 ставом 2 Конвенције¹⁶ – *lacuna praeter legem* (униформни приступ);¹⁷
- питање које није обухваћено Бечком конвенцијом, те га треба решити у складу са меродавним националним правом до кога се долази применом правила међународног приватног права државе суда – *lacuna intra legem* (колизиони приступ).¹⁸

Да би се одговорило на ово питање, треба имати у виду да је у циљу правилног тумачења и исправне примене Конвенције неопходно уважити њен међународни карактер и потребу једнообразне примене,¹⁹ који су изражени кроз члан 7 став 1.²⁰ Имајући у виду члан 78 какав јесте, већински став судова и коментатора јесте примена меродавног унутрашњег права (*lacuna intra legem*).²¹

13 J. O. Honnold, 603–605; Y. Atamer, 1034; K. Bacher, 1124.

14 Y. Atamer, 1034.

15 Милена Милутиновић, „Каматна стопа због доцње у извршењу новчане обавезе“, *Правни животи*, бр. 11/2005, 561; J. O. Honnold, 604; Y. Atamer, 1034; K. Bacher, 1118; L. S. Lum, 255; Милена Ђорђевић, Владимир Павић, „Примена Бечке конвенције у арбитражној пракси Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије“, *Право и привреда*, бр. 5–8/2008, 582; Franco Ferrari, „Gap-Filling and Interpretation of the CISG: Overview of International Case Law“, *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration*, 2003, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari11.html>, 15. 4. 2019, 80.

16 Бечка конвенција, чл. 7 ст. 2: „Питања која се тичу материје уређене овом конвенцијом, а која нису изричито решена у њој, решаваће се према општим начелима на којима ова конвенција почива или, у одсуству тих начела, према праву меродавном на основу правила међународног приватног права.“

17 М. Милутиновић, 561.

18 *Ibid.*, 561; K. Bacher, 1118 фн. 46. Више о колизионом приступу вид. М. Станивуковић (2008), 210–212; F. G. Mazzotta, CISG Articles 78 and 84(1) and their PECL counterparts, интернет извор без броја стране; J. Lookofsky, 158.

19 М. Ђорђевић, В. Павић, 580.

20 Бечка конвенција, чл. 7 ст. 1: „Приликом тумачења ове конвенције водиће се рачуна о њеном међународном карактеру и потреби да се унапреди једнообразност њене примене и поштовање савесности у међународној трговини.“

21 М. Станивуковић (2008), 211–212; Volker Behr, „The Sales Convention in Europe: From Problems in Drafting to Problems in Practice“, *Journal of Law and Commerce*, Nr. 2/1998, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/beh.html>, 15. 4. 2019, 288–290; K. Bacher, 1118; S. Eiselen, Remarks on the Manner in which the

С обзиром на члан 7 став 1 Конвенције, очигледно је да је ослањање на опште принципе Конвенције, односно у другом кораку на одредбе меродавног права на које упућују колизионе норме суда – прихватљивије решење, и више у складу са циљевима Конвенције у односу на директну примену меродавног права до ког се долази путем међународних приватних правила државе суда.²² Све док постоји могућност ослањања на колизионе норме суда, постојаће и неизвесност да ли ће бити релевантно право државе повериоца, дужника или ког другог места, чиме ће увелико бити нарушена униформна примена Конвенције.²³

Решавајући проблем камате, као питање које је уређено Конвенцијом, али није изричито решено у њој – наилазимо на различите ставове у теорији и пракси на који начин треба одредити каматну стопу: према праву државе повериоца (*lex creditorae*),²⁴ праву државе дужника (*lex debitorae*),²⁵ праву места плаћања,²⁶ праву државе валуте (*lex monetae*)²⁷ или на основу међународно или регионално применљиве камат-

---

UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts May be Used to Interpret or Supplement Article 78 of the CISG, интернет извор без броја стране.

- 22 CISG-AC Opinion, пар. 3.29; М. Милутиновић, 564; L. S. Lum, 276; М. Ђорђевић, В. Павић, 582; Lu Song, „Award of Interest in Arbitration under Article 78 CISG“, *Uniform Law Review*, Vol. 12, Nr. 4/2007, 731; C. Thiele, Interest on Damages and Rate of Interest Under Article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, интернет извор без броја стране; J. O. Honnold, 605–606; A. F. Zoccolillo, Determination of the Interest Rate under the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: General Principles vs. National Law, интернет извор без броја стране; K. Bacher, 1123; André Corterier, „A New Approach to Solving the Problem of the Interest Rate Under Article 78 CISG“, *International Trade and Business Law Annual*, Vol. 5, 2000, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/cortier.html>, 15. 4. 2019, 34.
- 23 CISG-AC Opinion, пар. 3.29, М. Милутиновић, 564; Y. Atamer, 1035; K. Bacher, 1122–1123.
- 24 CISG-AC Opinion, пар. 3.35 и даље; J. O. Honnold, 609; C. Thiele, Interest on Damages and Rate of Interest Under Article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, интернет извор без броја стране; A. Zoccolillo, Determination of the Interest Rate under the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: General Principles vs. National Law, интернет извор без броја стране. Овај став почива на идеји обештећења и довођења повериоца у положај у коме би био да до дужникове доцње није дошло.
- 25 Окружни суд у Берлину (Немачка), 103 О 213/02 од 21. 3. 2003. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/030321g1.html>, 15. 4. 2019; Окружни суд у Братислави (Словачка), 46 Сб/25/2000 од 1. 2. 2007. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/070201k1.html>, 15. 4. 2019. Овај став почива на идеји неоснованог обогаћења, стога и враћање неосновано стечене користи која припада повериоцу. Овакав став има циљ да одврати дужника од злоупотребе разлике каматне стопе у његовој држави и држави повериоца. Ипак, тумачење правне природе камате у контексту неоснованог обогаћења примереније је чл. 84 ст. 1 него чл. 78. Више о томе вид. CISG-AC Opinion.

не стопе, као што су LIBOR (*London Interbank Offered Rate*),²⁸ EURIBOR (*Euro Interbank Offered Rate*),²⁹ УНИДРОИТ Начела.³⁰

Национални судови најчешће одређују каматну стопу ослањајући се на меродавно унутрашње право до кога долазе применом колизионе норме суда, док се први корак – решавање на основу општих начела Конвенције – најчешће прескаче,³¹ док су међународни арбитражни судови склонилији томе да решење налазе ослањајући се на општа начела Конвенције.³²

Шароликост ставова у оквиру концепције *lacuna praeter legem* апелује на изналагање униформног решења у погледу примене члана 78 Конвенције. Стога, у даљем тексту ћемо анализирати решења права државе повериоца и права државе валуте, уз благи осврт на УНИДРО-

- 26 А. Corterier, 38; Окружни суд у Братислави (Словачка), 34 Сб/18/2002 од 15. 12. 2005. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/051215k1.html>, 15. 4. 2019; одлука Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије, Т-8/08 од 28. 12. 2009. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/090128sb.html>, 15. 4. 2019. Овакво решење није препоручљиво, с обзиром на то да може довести до великих проблема у тумачењу, а тиме и да наруши униформну примену Конвенције. Вид. CISG-AC Opinion, пар. 3.31–3.32.
- 27 L. S. Lum, 277; K. Vacher, 1120–1121. Овакво решење заснива се на чињеници да каматна стопа зависи од јачине валуте и често је одређује национална банка државе о чијој се валути ради.
- 28 Одлука Арбитражног суда Међународне трговинске коморе (Париз, Француска), бр. 6653 од 26. 3. 1993. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/936653i1.html>, 15. 4. 2019.
- 29 Овај став није задовољавајући јер је област примене оваквих стопа превише уска, те не може пружити каматну стопу која је применљива за сваку валуту. LIBOR се примењује само за пет валута: евро, амерички долар, јапански јен, швајцарски франак и британска фунта, а EURIBOR само за евро. CISG-AC Opinion, пар. 3.33.
- 30 УНИДРОИТ Начела међународних трговинских уговора (*Unidroit Principles of International Commercial Contracts*; даље у фуснотама: УНИДРОИТ Начела), доступно на адреси: <https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2016>, 15. 4. 2019. Одлука Арбитражног суда Међународне трговинске коморе, бр. 8769 од децембра 1966. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/968769i1.html>, 15. 4. 2019; одлука Арбитражног суда Међународне трговинске коморе, бр. 8128 од децембра 1995. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/958128i1.html>, 15. 8. 2019.
- 31 Маја Станивуковић, „UNCITRAL-ова Конвенција о уговорима о међународној продаји робе и правила међународног приватног права“, *Право и привреда*, бр. 11–12/1998, 80; одлука Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије, Т-8/06 од 1. 10. 2007. године, доступно на адреси: <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/1793.pdf>, 15. 4. 2019; одлука Арбитражног суда при Привредној комори Бугарске, бр. 436 од 12. 2. 1998. године, доступно на адреси: <http://www.unilex.info/case.cfm?pid=1&do=case&id=420&step=FullText>, 15. 4. 2019.
- 32 М. Станивуковић (2008), 211.

ИТ/Ландо Начела, с обзиром на то да су то три најоснованија предлога униформног решења у теорији и пракси.

1. Каматна стопа као *lacuna praeter legem*

а) Право државе повериоца

Мишљење број 14 Саветодавног већа за примену Бечке конвенције излаже својеврсно тумачење члана 78 Конвенције.³³ Према овом мишљењу, правну празнину која се тиче камате треба решавати уз ослонац на опште принципе на којима Конвенција почива (*lacuna praeter legem*), у циљу униформне примене Конвенције и стварања правне сигурности у међународној заједници.

Мишљење број 14 Саветодавног већа за примену Бечке конвенције истиче да се у циљу правилног одређивања правила за обрачун камате треба фокусирати на надокнаду временске вредности новца повериоцу. Сходно чињеници да је члан 78 најсроднији праву на накнаду штете, треба сматрати да се и у случају камате примењује принцип потпуне надокнаде штете, па повериоца треба довести у положај у коме би био да до губитка није дошло.³⁴ Будући да се у већини случајева може претпоставити да би поверилац инвестирао новац у свом месту пословања или узео зајам да би покрио губитак, каматну стопу у држави његовог места пословања треба узети као одлучујућу при обрачуну камате.³⁵

Негативна страна оваквог решења огледа се у могућности да је фиксна каматна стопа у држави повериоца неусклађена са тржиштем, што може довести до недовољног обештећења повериоца или, пак, преплаћивања повериоца.³⁶ Следећи проблем до кога може доћи је недостатак каматне стопе у држави повериоца за валуту која је уговорена када стране уговоре тзв. *effectivo* клаузулу, те се плаћање може извршити

33 Више о томе вид. CISG-AC Opinion.

34 CISG-AC Opinion, пар. 3.35. У прилог овом ставу говоре две Међународног арбитражног суда Савезне привредне коморе у Бечу (Аустрија): SCH-4366 од 15. 6. 1994. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940615a3.html>, 15. 4. 2019; SCH-4138 од 15. 6. 1994. године, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cases/940615a4.html>, 15. 4. 2019.

35 CISG-AC Opinion, пар. 3.35. Представљени приступ има и основ у члану 28 Конвенције, који омогућава суду да консултује одредбе свог права, само што се, према овом решењу, консултују норме права државе у којој се налази место пословања повериоца и омогућава се њихова директна примена. Овакво решење се поклапа у одређеној мери са одлукама арбитражних трибунала. Од анализираних 274 одлуке, у 103 одлуке је примењено право државе повериоца – било директно, било посредством колизионих норми форума. Вид. *Ibid.*, пар. 3.36–3.37.

36 *Ibid.*, пар. 3.40; Y. Atamer, 1037.

само у уговореној валути. Како не постоји каматна стопа за ту валуту у држави повериоца, поверилац може тражити камату сходно каматној стопи која важи за локалну валуту у његовој држави.³⁷

Свакако, предложено правило и није од неке користи у случају да право државе повериоца нема правило које одређује каматну стопу. Тада форум треба да утврди, на основу доказа приложених од стране уговорних страна, каква је пракса у држави повериоца и да ли се одређена каматна стопа може пронаћи у судској пракси те земље.³⁸ У случају да то није могуће (нпр. забрањена је камата у тој држави), камату не треба досудити по основу члана 78, већ се обештећење може остварити у складу са чланом 74.³⁹ Ипак, постоје различити ставови у погледу овог питања.⁴⁰

Предложено правило засигурно не одговара идеално интересима уговорних страна; дато је у циљу хитног успостављања униформног решења које ће омогућити једнообразну примену Конвенције.⁴¹ Ово правило више има казни карактер (преплате или недовољног обештећења), како би подстакло уговорне стране да у уговору одреде каматну стопу.⁴²

б) Право државе валути

Имајући у виду Мишљење број 14 Саветодавног већа, **Леунг Зе Лум** сматра да у одсуству споразума уговорних страна одговор на питање коју каматну стопу треба применити треба наћи у праву државе у чијој валути дуг треба да буде исплаћен.⁴³ У случају да не постоји таква каматна стопа, треба је одредити у складу са принципом разумности, који се истиче као један од општих принципа на којима се Конвенција заснива.⁴⁴ Ослањање на право државе валуте произлази из претпоставке да повериоци углавном инвестирају и позајмљују новац у држави

37 CISG-AC Opinion, пар. 3.42.

38 *Ibid.*, пар. 3.43.

39 *Ibid.*; K. Bacher, 1123.

40 Вид.: T. S. Twibell, 199–299; Jeffrey S. Sutton, „Measuring Damages Under the United Nations Convention on the International Sale of Goods“, *Ohio State Law Journal*, 1989, доступно на адреси: https://kb.osu.edu/bitstream/handle/1811/64496/OSLJ_V50N3_0737.pdf, 15. 4. 2019, 749–751; Катарина Петровић, *Право на камату према одредбама Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе*, мастер рад, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2018.

41 CISG-AC Opinion, пар. 3.44.

42 *Ibid.*

43 L. S. Lum, 278.

44 *Ibid.*

свог места пословања (валуте) и претпоставке да просечни трговци у међународној трговини разумеју природу својих трансакција, као и ризике који произлазе из осцилација валуте.⁴⁵ Овај приступ се сматра комерцијално реалистичним и економски најлогичнијим.⁴⁶ У већини случајева, право државе валуте ће бити право државе повериоца, те ће доћи до истих резултата као и при примени претходно изнетог решења. Међутим, у ситуацијама када је уговорена друга валута, овај приступ узима у обзир осцилације уговорене валуте и више поштује аутономију воље уговорних страна у погледу избора валуте.⁴⁷

Негативна страна овог приступа ипак постоји – огледа се у могућности недовољног обештећења или, пак, преплате повериоца, која може произаћи из повериочевог стварног губитка који је настао услед узимања кредита, инфлације и осцилација валуте.⁴⁸ Тако се може десити да поверилац има место пословања у држави са јаком валутом (где су каматне стопе обично ниске), док држава чија је валута релевантна има високу каматну стопу услед слабе валуте. У таквом случају ће највероватније доћи до преплаћивања повериоца, јер је његов губитак много мањи од обрачунате камате.⁴⁹ Сматрамо да овакав ризик треба да сноси дужник, што би имало одвраћајући карактер у погледу задоцњења. Са друге стране, проблем недовољног обештећења се може решити применом члана 74 уз испуњење услова прописаних њиме.⁵⁰

У одсуству каматне стопе државе валуте, примењује се принцип разумности, узимајући у обзир тржишне околности у којима се трансакција обавља, као и каматне стопе које су раније досуђиване од стране судова у држави валуте.⁵¹ Иако се може истицати да је принцип разумности као такав недовољно одређен, да даје широку могућност за арбитарно одлучивање, овај принцип апелује на судове да пажљиво размотре сваки случај, а не да олако прибегавају примени колизионих норми форума.⁵² Мада се овом мишљењу може приговорити да домаћи судови немају довољно искуства у примени страног права, оваква критика се може изнети и у односу на Мишљење број 14, као и већинску праксу судова – примену права на које упућују колизионе норме форума.⁵³

45 *Ibid.*

46 *Ibid.*, 264; М. Милутиновић, 567; К. Bacher, 1120.

47 L. S. Lum, 278; М. Милутиновић, 567.

48 L. S. Lum, 278.

49 *Ibid.*

50 *Ibid.*

51 *Ibid.*

52 *Ibid.*, 278–279.

53 *Ibid.* Такође, Мишљење број 14 критикује приклањање праву државе валуте због немогућности одређивања губитка који је поверилац претрпео, јер би поверилац

2. Прецизирање каматне стопе

а) Уговорена, законска, просечна комерцијална камајна сїоїа

С обзиром на општи принцип аутономије воље, кад год су стране каматну стопу уговориле, суд ће ту каматну стопу применити без обзира на стварни претрпљени губитак, осим ако је каматна стопа преви́сока с обзиром на околности конкретног случаја.⁵⁴ Овакво тумачење је у складу са принципом разумности на којем Конвенција почива, као и чланом 7.4.13 УНИДРОИТ Начела.⁵⁵

Када се треба одредити између каматне стопе одређене у закону и просечне комерцијалне каматне стопе у једној држави, предност треба дати просечној комерцијалној каматној стопи. Примена каматних стопа фиксираних у закону једне државе може довести до преплаћивања повериоца или, пак, до недовољног обештећења, с обзиром на чињеницу да многи закони држава нису усклађени и ретко се усклађују са тржишним околностима, те стога такве каматне стопе нису економски реалне.⁵⁶ Са друге стране, дешава се и да национални закони не регулишу каматну стопу на страну валуту, те у том случају отежавају поступак обештећења повериоца. Могуће је и да закон не прави разлику у погледу каматне стопе између домаће и стране валуте, при чему она не би обухватала стопу инфлације на страну валуту.⁵⁷ Са друге стране, комерцијална каматна стопа, при чему треба имати у виду валуту плаћања која је уговорена, не само да води рачуна о паду вредности валуте која је често последица инфлације, већ се редовно усклађује са тржишним околностима.⁵⁸ Узимање у обзир просечне комерцијалне каматне стопе омогућава да се

највероватније користио дуговани новац у својој држави. Вид. CISG-AC Opinion, пар. 3.34. У одбрану решења права државе валуте може се рећи да уговарање валуте представља прећутни споразум уговорних страна у погледу права које ће се примењивати за обрачун камате. Вид.: L. S. Lum, 279; М. Милутиновић, 567.

54 L. Song, 724.

55 УНИДРОИТ Начела, чл. 7.4.13: „(1) Када уговор одређује да је уговорна страна која не испуни своју обавезу дужна да плати одређени износ оштећеној страни за неиспуњење обавезе, оштећена страна има право на тај износ без обзира на стварну штету. (2) Ипак, без обзира на уговорено, износ може бити смањен на разумну висину када је превисок, имајући у виду штету која је настала због неиспуњења обавезе друге стране и друге околности.“

56 John Y. Gotanda, „When Recessions Create Windfalls: The Problems of Using Domestic Law to Fix Interest Rates under Article 78 CISG“, *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration*, Nr. 1/2009, доступно на адреси: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/gotanda4.html>, 15. 4. 2019, 230–239; М. Милутиновић, 568.

57 C. Thiele, Interest on Damages and Rate of Interest Under Article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, интернет извор без броја стране.

58 *Ibid.*; М. Милутиновић, 568; K. Bacher, 1121; I. Schwenzer, P. NACHEM, C. Kee, 700; Chengwei Liu, Recovery of Interest, *Nordic Journal of Commercial Law of the University*

повериоци третирају једнако.⁵⁹ Ово решење може имати много ширу униформност, већу једноставност и економску тачност у примени када се повеже са решењем проф. Лума – право државе валуте, доводећи у исти положај све повериоце, али не према месту пословања, већ према валути у којој потражују. Имајући у виду изнете предности просечне комерцијалне каматне стопе, у много случајева арбитри неће морати да се суочавају са сложеним проблемом исправљања недостатака законске каматне стопе, тако да се укључује и степен инфлације како би се адекватно обештетили повериоци. Према томе, примена просечне комерцијалне каматне стопе не само да на много прецизнији начин обештећује повериоца, него и поједностављује поступак досуђивања камате.⁶⁰

б) Каматна стопа на дејоци или на кредити?

Пошто смо одредили да просечна комерцијална каматна стопа најбоље одговара потребама међународне трговине, било да се одређимо за право државе повериоца или право државе валуте, поставља се питање коју тачно комерцијалну каматну стопу би требало применити: каматну стопу која се обрачунава на депозит, која је нижа, или каматну стопу која је одређена за кредит, и која је виша? Каматна стопа на кредит носи у себи одређени степен ризика зајмопримца. Стога, просечна каматна стопа на кредит у себи огледа просечан степен ризика различитих зајмопримаца, те зато просечна каматна стопа на кредит може бити виша од просечне каматне стопе на депозит.⁶¹

Треба одредити каматну стопу која на најадекватнији начин обештећује повериоца.⁶² Сходно томе, ако посматрамо обештећење повериоца полазећи од претпоставке да је поверилац подигао кредит како би покрио губитке који су настали услед дужникове неисплате, каматна стопа на тај кредит се чини као најприкладније решење.⁶³ Камата

of Turku, 2003, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/liu.html>, 15. 4. 2019, интернет извор без броја стране.

59 C. Thiele, Interest on Damages and Rate of Interest Under Article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, интернет извор без броја стране.

60 John Y. Gotanda (1996), 63.

61 K. L. Kizer, 1304.

62 М. Ђорђевић (2012), 97. Тако је у одлуци Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије истакнуто: „...стопа затезне камате треба да одговара износу претпостављене стварне штете коју је поверилац претрпео због неиспуњења обавезе дужника.“ Одлука Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије, Т-23/06–13 од 15. 9. 2008. године, доступно на адреси: <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/2269.pdf>, 15. 4. 2019.

63 За супротан став вид.: J. Y. Gotanda (2007), 18–19; K. L. Kizer, 1302; C. Thiele, Interest on Damages and Rate of Interest Under Article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, интернет извор без броја стране.

на кредит је већа од камате која се може добити преко депозита и теоретски је ближа стварном губитку повериоца који је претрпео услед подизања кредита, користи коју је остварио дужник, изгубљене временске вредности новца, имајући у виду и инфлацију.⁶⁴ Узимање у обзир камате на кредит својствено је и УНИДРОИТ⁶⁵ и Ландо⁶⁶ начелима, која у својим члановима представљају решење које најбоље одговара потребама међународне трговине и најпримереније обештећује.⁶⁷ Заузимање оваквог става у погледу камате такође има одвраћајући карактер у односу на дужнике у погледу задоцњења са исплатом,⁶⁸ чиме је и у функцији поспешивања међународне трговине.

3. Препоручено решење

У циљу избегавања било какве правне неизвесности, најбоље би било да питање камате уговорне стране регулишу у уговору. У случају да уговорне стране то питање нису решиле, сматрамо да би требало приклонити се праву државе валуте као релевантном за одређивање камате. Овакав став брани не само поменути проф. Леунг Зе Лум, већ и многи други, међу којима су и Тиеле, Шлехтрим и Бахер. Овај став почива на идеји да је каматна стопа битно одређена стопом инфлације.

Да би се исправно испратила стопа инфлације одређене валуте, мора се прибећи праву државе чија је валута у питању, што нас доводи до релевантне каматне стопе. Иако ће у већини случајева право државе валуте бити и право државе повериоца, одређивање камате према праву државе валуте је најцелисходније решење, имајући у виду да већина држава даје право да се подигне кредит у њиховој валути, па се на овај начин заобилазе проблеми одређивања камате када је уговорена друга валута у односу на валуту државе повериоца. Овим путем се избегавају

64 L. Song, 725.

65 УНИДРОИТ Начела представљају општа правна правила за међународне трговинске уговоре која су усвојена у оквиру Међународног института за унификацију приватног права (*UNIDROIT*) 1994. године. Циљ им је да успоставе уравнотежен систем правила која би се користила без обзира на разлике у правним традицијама и привредним и политичким приликама држава у којима треба да се примене. Вид. Сандра Фишер Шобот, *Право међународне трговине*, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 2014, 29.

66 Европска начела уговорног права (*Principles of European Contract Law*) (Ландо Начела) представљају општа правна правила европског уговорног права у грађанској и трговинској материји. Ландо Начела донета су као почетни корак у стварању Европског грађанског законика и састоје се из три дела: део I објављен је 1995. године, део II 1999. године, а последњи део објављен је 2002. године. Вид. С. Ф. Шобот, 29.

67 Овај став подржава и М. Милутиновић, 569.

68 L. Song, 725.

очигледне неправичности до којих би дошло када се као релевантно право за камату узима право државе повериоца које нема каматну стопу за уговорену валуту. Иначе, правило које важи у погледу корелације јачине валуте и инфлације је следеће: јача валута – слабија инфлација, а тиме и нижа каматна стопа; слабија валута – јача инфлација, а тиме и виша каматна стопа. Тако, ако поверилац има место пословања у држави слабе валуте, а уговорена је јака валута, применом права државе повериоца дошло би до преплаћивања повериоца. Наиме, не би било правично досудити каматну стопу која важи за валуту у држави повериоца, с обзиром на то да је то каматна стопа која важи за једну валуту и не укључује ону стопу инфлације која је релевантна за уговорену валуту.⁶⁹ Ипак, иако право државе валуте отклања поменути недостатак, и ово решење, као што је раније изнето, може довести до неоснованог обогаћења на једној од страна.⁷⁰

Иако несавршено, као и свако решење, овај приступ, за разлику од права државе повериоца, у потпуности прати стопу инфлације уговорене валуте, те тако представља економски најлогичније решење. Треба имати у виду да с обзиром на то да су у питању привредници, они би требало одлично да буду свесни вредности конкретне уговорене валуте и њених осцилација, а сходно томе би требало поштовати и њихову аутономију воље у том погледу. Наиме, ако сматрамо да је уговарање конкретне валуте уједно и прећутни договор странака у погледу меродавног права за питање камате, претходни недостатак се потпуно отклања, јер се на овај начин најтачније процењује губитак повериоца. Свакако, када каматна стопа државе валуте плаћања недовољно обештећује повериоца, он остатак може надокнадити на основу члана 74. Преплаћивање повериоца, и када не бисмо уважили аргумент прећутног споразума страна за примену права државе валуте када су њену валуту уговорили,

69 Тако се у једном случају пред Међународним арбитражним судом у Паризу арбитар позвао на каматну стопу која је одређена правом државе валуте. Арбитар је у образложењу истакао да је крајње нелогично да се камата обрачуна према каматној стопи државе повериоца која има слабу валуту, а уговорена је јака валута – немачка марка. С обзиром на то да је уговорена немачка марка као валута плаћања, продавац је очекивао исплату у овој валути, те би једино могла да му се досуди камата одређена према његовом – италијанском праву, ако би доказао да би суму одмах по пријему конвертовао у италијанску лиру. Вид.: одлука Међународног арбитражног суда у Паризу, бр. 7585 из 1992. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/927585i1.html>, 15. 4. 2019; тако је и у одлуци Арбитражног суда при Привредној комори Будимпеште, Vb 94131 од 5. 12. 1995. године, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cases/951205h1.html>, 15. 4. 2019, арбитар истакао: „Нити је логично, нити правично да се примењују правила једне државе на суму која је изражена у валути друге државе ако је валута једне од држава стабилна или је инфлација минимална, а вредност валуте друге државе константно опада.“

70 Вид. фн. 9.

представљало би ризик који би требало прихватити у циљу одвраћања дужника од задоцњења и побољшања функционисања међународне трговине. И даље би постојала могућност, у случају када је каматна стопа у држави дужника већа од камате у држави валуте, да дужник одуговлачи са плаћањем како би прикупљао додатну корист. Проблем који овде настаје је тај што би дужник могао у потпуности да обештети повериоца према нижој каматној стопи, која важи у држави валуте, и опет да настави да ужива користи од позајмљеног новца. У таквом случају, требало би применом принципа добре вере одвратити га од оваквог понашања, тако што ће се исти принцип комбиновати са принципом неоснованог обогаћења, на основу ког ће се обрачунати неосновано стечена корист, и то по праву државе дужника, јер треба да се врати оно што је стекао или могао стећи, а по аналогiji у односу на члан 84 став 1 Конвенције. Дакле, у овом случају комбинују се три принципа: принцип добре вере, неоснованог обогаћења и потпуне накнаде штете. На овај начин би оштећена (осиромашена) страна била потпуно обештећена и биле би јој враћене неосновано стечене користи од стране дужника који би овим путем био одвраћен од несавесног поступања и лишен неосновано стечених користи.

Једина потешкоћа у овом поступку била би да се докаже да је дужник намерно одлагао плаћање, а у циљу прибављања користи.⁷¹ Са друге стране, поверилац се спречава да злоупотреби члан 78 ако је, на пример, више позајмљивао од банке него што је требало, доказивањем да је претрпео већу штету него што је сама камата. Другим речима, суд треба да се води принципом разумности, а поверилац је и у овом случају дужан да поступа у складу са чланом 77 Конвенције – дужношћу да минимизује своју штету,⁷² тако да ако је могао да прође са мањом штетом, суд не би требало да му досуди више од накнаде која такву штету покрива. Члан 78 Конвенције служи за досуђивање претпостављене штете, те у том смислу треба изнаћи решење каматне стопе која на најправичнији начин обештећује повериоца, и које би било униформног карактера. Ако је претрпео и већу штету од тога, а коју може доказати на основу, на пример, уговора о кредиту – разлика између претпостављене каматне стопе и уговорене ће бити додатна штета, а накнада за ту штету ће се досудити на основу члана 74.

Опредељење за право државе валуте је подржано и од стране УНИДРОИТ Начела чланом 7.4.9.⁷³ С обзиром на то да је поменути

71 F. G. Mazzotta, CISG Article 78: Endless disagreement among commentators, much less among the courts, интернет извор без броја стране.

72 K. L. Kizer, 1303.

73 УНИДРОИТ Начела, чл. 7.4.9. ст. 2: „Каматна стопа ће бити просечна каматна стопа по којој комерцијалне банке у месту плаћања дају краткорочне позајмице

члан Начела такође базиран на принципу потпуне накнаде штете, треба га имати у виду при тумачењу члана 78, односно при попуњавању правне празнине у погледу каматне стопе.⁷⁴ Овај члан не само да подржава ослањање на право државе валуте, већ казује и коју конкретну каматну стопу треба имати у виду. То је просечна каматна стопа коју комерцијалне банке дају на краткорочне позајмице првокласним зајмопримцима за уговорену валуту плаћања. Узимање у обзир просечне каматне стопе коју комерцијалне банке дају на краткорочне позајмице првокласним зајмопримцима налазимо и у Ландо Начелима,⁷⁵ те сматрамо да се треба сагласити са оваквим решењем, будући да су „ова начела осмишљена за широку употребу у свету, задовољавајући интересе међународне трговине и пружајући најпримереније решење за обештећење“. Иако су настала након доношења Бечке конвенције, овакво решење је прилагођено новим околностима и у складу са данашњом међународном трговином. Флексибилност⁷⁶ Конвенције нам омогућава да је осавременимо тумачећи је у складу са изворима који су настали касније, под условом да се ослонимо на њене принципе. Како су и УНИДРОИТ Начела и Ландо Начела била инспирисана Бечком конвенцијом, те како су поменути чланови засновани на истом принципу накнаде штете, нема разлога да се не приступи оваквом одређењу каматне стопе. У случају да такве ка-

првокласним зајмопримцима у валути у којој је уговорена исплата, или ако таква каматна стопа не постоји у том месту, онда иста каматна стопа у држави валуте плаћања. У одсуству и такве каматне стопе, примениће се одговарајућа каматна стопа одређена законом државе валуте плаћања.“

- 74 Више о попуњавању правних празнина уз позивање на УНИДРОИТ Начела вид.: J. Y. Gotanda (2007), 3, 16–17; L. S. Lum, 273. Тако су донете следеће одлуке (одређујући каматну стопу позивајући се на УНИДРОИТ Начела): одлука Међународног арбитражног суда Савезне привредне коморе у Бечу (Аустрија), SCH-4366 од 15. 6. 1994. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940615a3.html>, 15. 4. 2019; одлука Међународног арбитражног суда Савезне привредне коморе у Бечу (Аустрија), SCH-4318 од 15. 6. 1994. године, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cases/940615a4.html>, 15. 4. 2019; одлука Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије, Т-6/08 од 19. 9. 2009. године, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/091019serbian.pdf>, 15. 4. 2019; одлука Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије, Т-5/09 од 6. 5. 2009. године, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/100506serbian.pdf>, 15. 4. 2019; F. Ferrari, 90.
- 75 Ole Lando, Hugh Beale (eds.), *Principles of European Contract Law – Parts I and II, Combined and Revised*, The Hague – Boston – London, 2000, чл. 9:508 ст. 1: „У случају да се касни са исплатом, поверилац има право на камату на дуговани износ од тренутка када је исплата доспела до момента када до исплате дође по просечној каматној стопи по којој комерцијалне банке дају краткорочне позајмице првокласним зајмопримцима у месту у ком плаћање доспева, а имајући у виду уговорену валуту плаћања.“ О попуњавању правних празнина Конвенције уз ослонац на Ландо Начела вид.: F. Ferrari, 90; М. Ђорђевић, В. Павић, 586.
- 76 О флексибилном карактеру Конвенције вид.: K. L. Kizer, 1293–1294; P. Koneru, 126.

матне стопе нема, сматрамо да би требало применити принцип разумности, узимајући у обзир тржишне околности у којима се трансакција обавља, као и каматне стопе које су раније досуђиване од стране судова у држави валуте. Иако се може истицати да принцип разумности даје широку могућност за арбитражно одлучивање, овај принцип апелује на судове да пажљиво анализирају све околности конкретног случаја, а не да олако прибегавају примени колизионих норми форума.

Иако се камата сматра претпостављеном штетом коју не треба доказивати, поверилац би морао да докаже висину камате у конкретном случају. Овакав предлог има своје оправдање, јер ако се овај терет обрачуна камате пренесе на судије и арбитра, врло вероватно би се приклонило некој законској каматној стопи зато што би вероватно дошло до компликација при обрачуну просечне каматне стопе коју комерцијалне банке дају на краткорочне позајмице првокласним зајмопримцима. Према томе, терет доказивања висине камате је на повериоцу, а дужник може да је оспорава.⁷⁷

III Закључак

О сложености материје која је била предмет овог рада говори и чињеница да нису изложена и нека друга актуелна питања, као што је питање сложене камате.⁷⁸ Како се може приметити из изложене анализе, неуједначена судска и арбитражна пракса постојаће све док постоје и различити ставови теоретичара. Засигурно, Бечка конвенција је далеко од савршене и мора се надограђивати креативним тумачењем од стране судова и коментатора. Наше мишљење је да Бечку конвенцију не би требало кориговати, јер текст такав какав јесте омогућава њену флексибилност и прилагођавање новим околностима, чиме постаје временски отпорна. Такође, њено даље прецизирање би могло довести до тога да је уговорне стране слабије примењују, а то би сигурно умањило заинтересованост држава које још нису њене уговорнице да јој приступе. Треба имати у виду да је циљ делегата на Бечкој конференцији био да нађу начин како најбоље да ускладе националне и међународне

77 Иако у неким државама (као што је, на пример, Јапан) централна банка на сајту објављује просечну комерцијалну каматну стопу на краткорочне кредите за првокласне зајмопримце, у неким државама (као што је Србија) то није случај. Према томе, у првом случају поверилац би могао у поступку да приложи објаву са интернет странице централне банке. У другом случају, пошто Народна банка Србије не води овакву евиденцију, било би неопходно ангажовање вештака.

78 Више о овом питању вид.: L. S. Lum, 282; Види J. O. Honnold., 606; Y. Atamer, 1037; CISG-AC Opinion, пар. 3.45; K. Bacher, 1125; I. Schwenzer, P. Hachem, C. Kee, 689-691,705.

интересе, а да при томе не наруше државни суверенитет и правни поредак. Сходно томе, у случају да једно тумачење може довести до правне сигурности у међународном трговинском праву, такво тумачење треба примењивати, иако оно није усвојено у самој Конвенцији. Овакав приступ је јако битан у случају Бечке конвенције, с обзиром на то да не постоји тело које ће повремено кориговати њене одредбе и усаглашавати је са новонасталим околностима. Сматрамо да одређивање каматне стопе према праву државе валуте, а имајући у виду просечну каматну стопу на кредит коју комерцијалне банке дају на краткорочне позајмице првокласним зајмопримцима у уговореној валути, односно у одсуству такве каматне стопе ослањање на принцип разумности, би нашло подршку у својој примени од стране држава уговорница, јер овим решењем не само што се не дира у минимални глобални консензус који је био постигнут на Бечкој конференцији, већ је у потпуном складу са савременом међународном трговином и на најправичнији начин обештеђује повериоца.

Коришћена литература

- Atamer Yeşim M., „Interest – Article 78“, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)* (eds. Stefan Kröll, Loukas Mistelis, Pilar Perales Viscasillas), C.H. Beck – Hart – Nomos, München – Oxford – Baden-Baden, 2018.
- Bacher Klaus, „Article 78“, *Schlechtriem & Schwenzler – Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)* (ed. Ingeborg Schwenzler), Oxford University Press, Oxford, 2016.
- Behr Volker, „The Sales Convention in Europe: From Problems in Drafting to Problems in Practice“, *Journal of Law and Commerce*, Nr. 2/1998, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/beh.html>, 15. 4. 2019.
- Варади Тибор, Бордаш Бернадет, Кнежевић Гашо, Павић Владимир, *Међународно приватно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2012.
- Vilus Jelena, „Provisions Common to the Obligations of the Seller and the Buyer“, *International Sale of Goods: Dubrovnik Lectures* (eds. Petar Sarcevic, Paul Volken), Oceana, New York, 1986, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/vilus.html>, 15. 4. 2019.
- Garbers Friso, „The Dogmatic and Practical Implications of Article 78 of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods on Claims for Interest under International Sales Contracts“,

- 2003, доступно на адреси: <http://law.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1249&context=expresso>, 15. 4. 2019.
- Gotanda John Y., „Awarding Interest in International Arbitration“, *The American Journal of International Law*, Nr. 90/1996, доступно на адреси: https://www.trans-lex.org/123400/_/gotanda-john-y-awarding-interest-in-international-arbitration-90-ajil-1996-at-40-et-seq/, 15. 4. 2019.
- Gotanda John Y., „Using the Unidroit Principles to Fill Gaps in the CISG“, 2007, доступно на адреси: <https://digitalcommons.law.villanova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1089&context=wps>, 15. 4. 2019.
- Gotanda John Y., „When Recessions Create Windfalls: The Problems of Using Domestic Law to Fix Interest Rates under Article 78 CISG“, *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration*, Nr. 1/2009, доступно на адреси: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/gotanda4.html>, 15. 4. 2019.
- Ђорђевић Милена, „Рад Саветодавног већа за примену УН Конвенције о међународној продаји робе од 1980. године“, *Право и привреда*, бр. 9–12/2008.
- Ђорђевић Милена, „Конвенција УН о уговорима о међународној продаји робе у српском праву и пракси – искуства и перспективе“, *Анали Правној факултету у Београду*, бр. 2/2012.
- Ђорђевић Милена, Павић Владимир, „Примена Бечке конвенције у арбитражној пракси Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Србије“, *Право и привреда*, бр. 5–8/2008.
- Eiselen Sieg, Remarks on the Manner in which the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts May be Used to Interpret or Supplement Article 78 of the CISG, 2004, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/eiselen3.html>, 15. 4. 2019.
- Zoccolillo Alan F., Determination of the Interest Rate under the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: General Principles vs. National Law, *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*, 2007, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/zoccolillo.html>, 15. 4. 2019.
- Kizer Karlin L., „Minding the Gap: Determining Interest Rates Under the U.N. Convention for the International Sale of Goods“, *The University of Chicago Law Review*, Vol. 65, Nr. 4/1998 1998, доступно на адреси: <https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5005&context=uchrev>, 15. 4. 2019.
- Lando Ole, Beale Hugh (eds.), *Principles of European Contract Law – Parts I and II, Combined and Revised*, The Hague – Boston – London, 2000.

- Liu Chengwei, Recovery of Interest, *Nordic Journal of Commercial Law of the University of Turku*, 2003, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/liu.html>, 15. 4. 2019.
- Lookofsky Joseph, „The 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods“, *International Encyclopaedia of Laws – Contracts* (eds. Jacque Herbots, Roger Blanpain), Kluwer Law International, The Hague, 2000, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/loo78.html>, 15. 4. 2019.
- Lopez-Rodriguez Ana M., „The duty to pay interest on advance payments under art. 84(1) CISG“, *Nordic Journal of Commercial Law*, 2005, доступно на адреси: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/lopez-rodriguez.htm>, 15. 4. 2019.
- Mazzotta Francesco G., CISG Articles 78 and 84(1) and their PECL counterparts, 2004, доступно на адреси: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/text/peclcomp78.html>, 15. 4. 2019.
- Mazzotta Francesco G., CISG Article 78: Endless disagreement among commentators, much less among the courts, 2004, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/mazzotta78.html#art78iiu>, 15. 4. 2019.
- Милутиновић Милена, „Каматна стопа због доцње у извршењу новчане обавезе“, *Правни живоић*, бр. 11/2005.
- Петровић Катарина, *Право на камају према одредбама Конвенције УН о уговорима о међународној продаји робе*, мастер рад, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2018.
- Song Lu, „Award of Interest in Arbitration under Article 78 CISG“, *Uniform Law Review*, Vol. 12, Nr. 4/2007.
- Станивуковић Маја, „UNCITRAL-ова Конвенција о уговорима о међународној продаји робе и правила међународног приватног права“, *Право и привреда*, бр. 11–12/1998.
- Станивуковић Маја, „Стопа затезне камате на уговорна потраживања у иностраној валути када је меродавно српско право“, *Правни живоић*, бр. 12/2008.
- Sutton Jeffrey S., „Measuring Damages Under the United Nations Convention on the International Sale of Goods“, *Ohio State Law Journal*, 1989, доступно на адреси: https://kb.osu.edu/bitstream/handle/1811/64496/OSLJ_V50N3_0737.pdf, 15. 4. 2019.
- Sze Lum Leung, „A Critical Evaluation of Methods for the Calculation of Interest Rate under Article 78 of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)“, *The Comparative Law Journal of the Pacific, Special Issue: Trade Development through*

- Harmonization of Commercial Law*, 2015, доступно на адреси: <https://www.victoria.ac.nz/law/research/publications/about-nzacl/publications/special-issues/hors-serie-volume-xvi,-2013/Lum.pdf>, 15. 4. 2019.
- Schwenzer Ingeborg, Hachem Pascal, Kee Christopher, *Global Sales and Contract Law*, Oxford University Press, Oxford, 2012.
- Schlechtriem Peter, *Uniform Sales Law – The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Manz, Vienna, 1986, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/schlechtriem-78.html>, 15. 4. 2019.
- Twibell T. S., „Implementation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) under Shari’a Law: Will Article 78 of the CISG Be Enforced When the Forum is an Islamic State?“, *International Legal Perspectives*, 1997, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/twibell.html>, 15. 4. 2019.
- Thiele Christian, Interest on Damages and Rate of Interest Under Article 78 of the U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods, *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*, 1998, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/thiele.html>, 15. 4. 2019.
- Ferrari Franco, „Gap-Filling and Interpretation of the CISG: Overview of International Case Law“, *Vindobona Journal of International Commercial Law & Arbitration*, 2003, доступно на адреси: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari11.html>, 15. 4. 2019.
- Фишер Шобот Сандра, *Право међународне њродаје*, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 2014.
- Honnold John O., *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention* (ed. Harry M. Flechtner), Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2009.
- Cortier André, „A New Approach to Solving the Problem of the Interest Rate Under Article 78 CISG“, *International Trade and Business Law Annual*, Vol. 5, 2000, доступно на адреси: <https://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/cortier.html>, 15. 4. 2019.

Katarina PETROVIĆ, LL.M.
Master of Law

ENTITLEMENT TO INTEREST ACCORDING TO THE PROVISIONS OF THE UN CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS

Summary

This paper is devoted to the analysis of Article 78 of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods which, due to its insufficient determination, creates numerous discussions in both theory and practice that inevitably leads to a violation of uniformity in the application of the Convention. The paper presents dominant theoretical attitudes in solving interest issues, as well as court and arbitration practice in this matter. In order to ensure predictability and legal certainty in international trade, this paper is devoted to finding uniform and commercially realistic solution for calculating interest based on the Convention itself.

Key words: *Vienna Convention. – Applicable Law to Interest Rate. – Court and Arbitration Practice. – Uniform Solution.*

Датум пријема рада: 13. 7. 2020.

Датум прихватања рада: 10. 9. 2020.